

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
30 päivänä marraskuuta 1976 *

Asiassa 21/76,

jonka Gerechthof Den Haag on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan 1 artiklan mukaisesti saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Handelskwekerij G. J. Bier BV, kotipaikka Nieuwerkerk aan den IJssel (Alankomaat), ja

Reinwater-säätiö, kotipaikka Amsterdam,

vastaan

Mines de potasse d'Alsace SA, kotipaikka Mulhouse (Ranska),

ennakkoratkaisun 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa käytetyn käsitteen "paikkakunta, missä vahingon aiheuttanut teko sattui" tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti H. Kutscher, jaostojen puheenjohtajat A. M. Donner ja P. Pescatore sekä tuomarit J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart ja A. O'Keefe,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: F. Capotorti,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Gerechtshof Den Haag on esittänyt 27.2.1976 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 2.3.1976, tuomioistuimen toimival-
lasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968
tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä yleissopimus) tulkittamisesta 3.6.1971
tehdyn pöytäkirjan nojalla kysymyksen yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan
tulkinnasta.
- 2 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että
muutoksenhakuteitse Gerechtshofin käsiteltäväksi saatetussa asiassa on tässä
vaiheessa kysymys siitä, onko Rotterdamin alioikeus tai ylipäätään mikään
hollantilainen tuomioistuin toimivaltainen tutkimaan kanteen, jonka sen
tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi asia ensimmäiseksi saatettiin, tuomiopi-
riin sijoittautunut puutarha-alan yritys sekä Reinwater-säätiö, jonka toimiala-
na on edistää veden laadun paranemista Reinin jokialueella, ovat nostaneet
Mines de potasse d'Alsace SA:ta vastaan, jonka kotipaikka on Mulhouse
(Ranska). Asia koskee Reinin veden saastumista vastaajan toiminnasta
syntyvän suolajätteen jokeen päästämisen vuoksi.
- 3 Asiakirjoista ilmenee, että ensin mainitun kantajan puutarhan kasteluun
käytetään pääasiassa Reinin vettä, jonka suuri suolapitoisuus on kantajan
mukaan vahingollista viljelmille, ja että kantaja joutuu turvautumaan kalliisiin
toimenpiteisiin vahinkojen välttämiseksi.
- 4 Kantajien mukaan Reinin suolapitoisuuden liiallinen kasvu johtuu pääasialli-
sesti Mines de potasse d'Alsace SA:n huomattavista jätevesipäästöistä; tämän
vuoksi ne ovat päättäneet nostaa vahingonkorvauskanteen sitä vastaan.
- 5 Rotterdamin alioikeus katsoi 12.5.1975 antamassaan tuomiossa, ettei se ole
toimivaltainen tutkimaan asiaa, sillä yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan
mukaan kante ei kuulu sen toimivaltaan, vaan sellaisen ranskalaisen tuomio-
istuimen toimivaltaan, jonka alueella riidanalainen jätevesipäästö on tapahtu-
nut.

- 6 Bier ja Reinwater hakivat tähän tuomioon muutosta Gerechthof Den Haagissa, joka esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan kysymyksen:

”Tarkoittaako tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 Brysselissä tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa käytetty ilmaus ’sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui’ ’sitä paikkakuntaa, jossa haitta ilmaantui (sitä paikkakuntaa, jossa vahinko ilmeni tai esiintyi)’, vai ’sitä paikkakuntaa, jossa vahingon aiheuttanut teko tehtiin (paikkakuntaa, jossa teko suoritettiin tai jossa teko jätettiin tekemättä)’?”

- 7 Yleissopimuksen 5 artiklan mukaisesti ”sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa: – – 3. sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui”.

- 8 Tätä määräystä on tulkittava ottaen huomioon yleissopimuksen II osastossa olevan toimivallan määräytymistä koskeva järjestelmä.

- 9 Tämä järjestelmä perustuu 2 artiklassa esitetyleiselle periaatteelle, jonka mukaan toimivaltaisista ovat sen valtion tuomioistuimet, jossa vastaajalla on kotipaikka.

- 10 Yleissopimuksen 5 artiklassa määrätään kuitenkin tapauksista, joissa tuomioistuimen erityinen toimivalta määräytyy kantajan valinnan mukaan.

- 11 Tämä valinnanvapaus otettiin käyttöön, koska tietyissä tarkoin määritetyissä tapauksissa esiintyy oikeudenkäynnin tarkoituksenmukaisen järjestämisen kannalta erityisen läheinen liittymä itse asian ja sellaisen tuomioistuimen välillä, jossa asia voidaan saattaa vireille.

- 12 Näin ollen sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa kantajalla on 5 artiklan 3 kohdan mukaan mahdollisuus saattaa asia sen paikkakunnan tuomioistuimen käsiteltäväksi, ”missä vahingon aiheuttanut teko sattui”.

- 13 Tämä yleissopimuksen ilmaus on epäselvä silloin, kun se paikkakunta, jossa vahingon aiheuttava tapahtuma sattui, sijaitsee eri valtiossa kuin se paikkakunta, jossa vahinko ilmenee, kuten tilanne on erityisesti valtion rajat ylittävän ilman tai vesien saastumisen osalta.

- 14 Yleissopimuksen kaikissa kielitoisinnoissa käytetty ilmaus ”paikkakunta, missä vahingon aiheuttanut teko sattui” jättää avoimeksi kysymyksen, onko kuvatussa tilanteessa tuomioistuimen toimivaltaa määritettäessä valittava liittymäksi se paikkakunta, jossa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui, vai se paikkakunta, jossa vahinko ilmeni, vai annetaanko kantajan valita näiden kahden liittymän välillä.
- 15 Tältä osin on huomautettava, ettei paikkakuntaa, jossa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui, eikä paikkakuntaa, jossa vahinko ilmeni, voida pitää tuomioistuimen toimivallan kannalta ratkaisevana liittymänä.
- 16 Sopimukseen perustumaton vahingonkorvausvastuu voi syntyä vain, jos vahingon ja vahingon aiheuttaneen tapahtuman välillä todetaan olevan syy-yhteys.
- 17 Vastuun syntymisen aikaansaavien tekijöiden läheisen suhteen vuoksi ei yksinomaan toisen liityntäperusteen valitseminen ja toisen poissulkeminen ole sopivaa, sillä ne molemmat voivat tilanteen mukaan olla erityisen tärkeitä näytön hankkimisen ja oikeudenkäynnin järjestämisen kannalta.
- 18 Toisen vaihtoehdon poissulkeminen on siksikin epäsuotavaa, että yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan kattavaan sanamuotoon sisältyvät vastuun moninaiset muodot.
- 19 Yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan ilmauksen ”paikkakunta, missä vahingon aiheuttanut teko sattui,” merkitys on siis määritettävä siten, että kantaja voi valita, nostaako hän kanteen sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko ilmeni, vai missä vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui.
- 20 Yhtäältä tätä päätelmää tukee se, että jos päädyttäisiin ainoastaan paikkakuntaan, jossa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui, lukuisissa tapauksissa aiheutuisi yleissopimuksen 2 artiklan ja 5 artiklan 3 kohdassa määriteltyjen toimivaltaperusteiden välistä sekaannusta siten, että jälkimmäisen määräyksen tehokas vaikutus tältä osin häviäisi.
- 21 Toisaalta jos päädyttäisiin ainoastaan paikkakuntaan, jossa vahinko ilmeni, hyödyllinen yhteys vahingon aiheuttajaa erityisen lähellä olevan tuomioistuimen toimivallan kanssa putoaisi pois sellaisissa tapauksissa, joissa se paikkakunta, jossa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui, ei ole vastuussa olevan henkilön kotipaikka.

- 22 Vertailtaessa tuomioistuinten toimivallan jakautumista koskevaa eri kansallista lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä sekä valtion sisäisissä, tuomioistuinten tuomiopiirien välisissä että kansainvälisissä suhteissa huomataan lisäksi, että molemmat edellä mainitut liityntäperusteet ovat, vaikkakin erilaisin oikeudellisin tekniikoin toteutettuina, mahdollisia ja monissa jäsenvaltioissa jopa rinnakkaisia.
- 23 Näin ollen edellä esitetyn tulkinnan hyöty on siinä, että sen avulla vältetään eri kansallisessa lainsäädännössä tehtyjen ratkaisujen mullistukset, sillä pyrkimyksenä on yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti yhdenmukaisuus systematisoimalla useimmissa asianomaisissa valtioissa periaatteessa jo tehdyt ratkaisut.
- 24 On siis vastattava, että silloin kun se paikkakunta, jossa sellainen tapahtuma sattui, joka saattaa johtaa sopimukseen perustumattomaan vahingonkorvausvastuuseen, ja se paikkakunta, jossa mainittu tapahtuma on aiheuttanut vahingon, eivät ole samat, yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa käytetty ilmaus "sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui," tarkoittaa sekä sitä paikkakuntaa, jossa vahinko ilmeni, että sitä paikkakuntaa, jossa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui.
- 25 Kantaja voi tämän vuoksi valintansa mukaan nostaa kanteen vastaajaa vastaan joko sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko ilmeni, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui.

Oikeudenkäyntikulut

- 26 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan tasavallan ja Alankomaiden kuningaskunnan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.
- 27 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Gerechtshof Den Haagin 27.2.1976 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Silloin kun se paikkakunta, jossa sellainen tapahtuma sattui, joka saattaa johtaa sopimukseen perustumattomaan vahingonkorvausvastuuseen, ja se paikkakunta, jossa mainittu tapahtuma on aiheuttanut vahingon, eivät ole samat, tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa käytetty ilmaus ”sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui” tarkoittaa sekä sitä paikkakuntaa, jossa vahinko ilmeni, että sitä paikkakuntaa, jossa vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui.

Tästä seuraa, että kantaja voi valintansa mukaan nostaa kanteen vastaajaa vastaan joko sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko ilmeni, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui.

Kutscher

Donner

Pescatore

Mertens de Wilmars

Sørensen

Mackenzie Stuart

O’Keeffe

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä marraskuuta 1976.

A. Van Houtte
kirjaaja

H. Kutscher
presidentti